

Η διάψευση της «αριστερής διακυβέρνησης» και τα κινήματα των από τα κάτω

Νίκος Κατσιαούνης

Η οριακή κατάσταση που έχει οδηγήσει η κρίση το πολιτικό σύστημα και τις δυνάμεις που δρουν εντός αυτού (συμβαδίζουσες και αντίρροπες), εκτός από την αδυναμία απάντησης και διεξόδου, έχει φέρει στην επιφάνεια και ένα πλήθος παρερμηνειών και συγχύσεων τόσο αναφορικά με την πραγματικότητα όσο και με τις προοπτικές δημιουργίας μιας καινούργιας κατάστασης. Και σε τέτοιες περιπτώσεις αυτό που συνήθως γίνεται είναι ο καθένας να προσπαθεί να θέσει την πραγματικότητα στην υπηρεσία της ιδεολογίας του.

Η λογική της ανάθεσης και ένας απονενοημένος, αλλά κατανοητός στην παρούσα κατάσταση, μεσσιανισμός, που κυριαρχεί στο κοινωνικό πεδίο, όσο γρήγορα έφερε τον Σύριζα στην κυβέρνηση άλλο τόσο γρήγορα ανέδειξε ότι ουδείς μπορεί να ξεφύγει από την κόλαση της εξουσίας. Τώρα που τα επικοινωνιακά τρικ και τα παιχνίδια τελείωσαν, αποκαλύφθηκε η συνολική γύμνια του κόμματος που πρώτη φορά έφερε την «αριστερά» στην εξουσία. Η ελπίδα έγινε γρήγορα συντρίμια πάνω στον βράχο της υποταγής στη λογική, την οποία βέβαια ο ίδιος ο Συριζα επέλεξε να υπηρετήσει. Κι αυτό ήταν ξεκάθαρο εάν κάποιος δει την πορεία του από την κρίσιμη στιγμή του 2012, από τότε που διά στόματος Τσίπρα κατασκευάστηκε η εικόνα της «αριστερής» διακυβέρνησης και η ρητή επιθυμία για την εξουσία.

Δεν θα ήταν, όμως, σωστό να κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας. Όσοι δεν θαμπώθηκαν από τα κάλλη της εξουσίας και τη «λυτρωτική» ευφορία της ελπίδας, είχαν παρατηρήσει από τότε ότι η κατάκτηση της εξουσίας συνοδεύτηκε από μια ρητορική που δεν είχε τίποτα να ζηλέψει από την κυρίαρχη. Απεριόριστη

προσκόλληση στην έννοια της προόδου και της ανάπτυξης χωρίς καμία διάθεση κριτικής και αποδοχή των κυρίαρχων εργαλείων άσκησης της πολιτικής. Η κρίση της πολιτικής, των κυρίαρχων θεσμών και των νοημάτων που συγκροτούν την κοινωνία ως τέτοια ξαφνικά, ελέω λαϊκισμού και ψευδο-στρατηγικής, μετατράπηκε σε κρίση του έχειν, κρίση της καταναλωτικής δυνατότητας της κοινωνίας. Τα πάντα μετατράπηκαν σε οικονομία. Όμως αυτός ο «εξουσιαστικός ορθολογισμός» λειτουργεί ως ο κινητήριο μοχλός εμπέδωσης των μορφών και των σχέσεων κυριαρχίας. Κι εάν θέλουμε να το απλοποιήσουμε εντελώς, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Σύριζα επιλέγει την παραμονή του στην εξουσία μέσα από μια διαρκή αναίρεση των προγραμματικών του δηλώσεων αλλά και των όποιων ριζοσπαστικών ιδεών του.

Ο ερχομός του Σύριζα στην εξουσία, όμως, προκάλεσε ένα αναμφισβήτητο μούδιασμα και στα κοινωνικά κινήματα και τις κινήσεις που προσπαθούσαν να συγκρουστούν με το υπάρχον. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τηρήθηκε γενικά (με εξαιρέσεις βέβαια) μια αναμονή για το τι θα πράξει η κυβέρνηση της αριστεράς. Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι τα παραδοσιακά κινήματα που επιδιώκουν έναν διαφορετικό κόσμο βρέθηκαν ανέτοιμα απέναντι στο διακύβευμα του ξεπεράσματος της κοινωνικής και πολιτικής κρίσης. Κι εδώ χωράει πολύ κουβέντα. Η χρόνια πρόσδεσή τους στην απλή αντιπαράθεση με τον κυρίαρχο λόγο χωρίς τη δημιουργία προτάσεων (σημασιολογικών και πραξεολογικών) παρά και ενάντια σε αυτόν, έφτασε στο σημείο τώρα που ο κυρίαρχος λόγος καταρρέει (ή εάν δεν συμβαίνει αυτό, σίγουρα δέχεται ισχυρούς τριγμούς) να καταρρέει και ο λόγος των κινήματων που τον αντιμάχονται. Τώρα που ο βασιλιάς είναι γυμνός, αποκαλύπτει και τη γύμνια των αντιπάλων του. [1]

Το γεγονός ότι οι κοινωνίες είχαν βυθιστεί για μεγάλο χρονικό διάστημα μέσα στην ασημαντότητα και στην καθολική εξατομίκευση, είχε ως αποτέλεσμα την απόδραση της πολιτικής[2] από το κοινωνικό σώμα. Ως εκ τούτου, εάν δεχθούμε ότι τα κινήματα είναι μια αντανάκλαση της κοινωνίας, αυτή η απόδραση από την πολιτική επηρέασε και καθόρισε σημαντικά και τα

κοινωνικά κινήματα. Οι συγκροτήσεις τους ήταν σε κάποιον βαθμό (ειδικά τα παραδοσιακά κινήματα της αριστεράς και του αναρχικού χώρου) ταυτοτικές.[3] Συγκρότηση, δημιουργία και αναπαραγωγή ταυτότητας για το υποκείμενο και τη συλλογικότητα ενώ η θεωρία και πράξη ήταν δευτερεύοντα. Έτσι, η πολιτική ως διαδικασία θέσμισης στο κοινωνικό απέκτησε θυμικά και όχι λειτουργικά χαρακτηριστικά. Για να το πούμε με απλά λόγια: **Το υποκείμενο έδινε περισσότερο σημασία στο να δηλώσει την ταυτότητά του, για παράδειγμα αναρχικός ή αριστερός, παρά να έχει τη συνειδητοποίηση του σχηματισμού ενός ανταγωνιστικού κινήματος ανατροπής και κυοφορίας νέων σημασιών και νοημάτων.**

Μπροστά στην ανάληψη της εξουσίας από έναν αριστερό σχηματισμό, ειπώθηκαν πολλές απόψεις γύρω από μια διαλεκτική σχέση των κινήματων και μιας τέτοιας κυβέρνησης. Από το γεγονός ότι, απουσία εναλλακτικής και από τα κάτω πρότασης, ένα αριστερό κράτος θα μπορούσε να αποτελέσει ανάχωμα απέναντι στη νεοφιλελεύθερη βαρβαρότητα μέχρι και ότι τα κινήματα θα πρέπει διαρκώς να πιέζουν προς πιο δημοκρατικές και ελευθεριακές θεσμίσεις τον κρατικό μηχανισμό. Στην παρούσα κατάσταση και με την μεταστροφή του Σύριζα σε έναν κλασικό μηχανισμό διακυβέρνησης και διατήρησης του υπάρχοντος, οι απόψεις αυτές δεν έχουν περιθώρια εφαρμογής. Αλλά όμως αυτή η διαλεκτική σχέση υποστηρίχθηκε και για έναν ακόμη βασικό λόγο. Κι αυτός δεν είναι άλλος από το γεγονός ότι το κράτος στη σημερινή του μορφή έχει αποικειοποιήσει ένα μεγάλο μέρος του δημοσίου χώρου και βίου. Δηλαδή, έχει επεκταθεί σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής ως ένας μηχανισμός παραγωγής πολιτικής, διοίκησης, πρόνοιας κτλ. Από τις μορφές κυβέρνησης (τοπικές και εθνικές) και την εκπαίδευση μέχρι την υγεία την παιδεία και το συνταξιοδοτικό, το κράτος είναι πανταχού παρόν.[4] Γι' αυτό και σήμερα για το ξεπέρασμά του χρειάζεται μια ουσιαστική εναλλακτική πρόταση διαχείρισης του κοινωνικού.

Σήμερα, τουλάχιστον στην Ελλάδα αλλά και σε άλλες χώρες, γίνεται όλο και πιο έντονη η παραδοχή ότι το κράτος δεν μπορεί να εγγυηθεί τους όρους της ζωής. Αδυνατεί να νομιμοποιήσει

κοινωνικά τα θεμέλια εγκυρότητάς του. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι θα υπάρξει και εξέγερση απέναντι σε αυτή την κατάσταση. Οι κοινωνίες δεν λειτουργούν με αυτοματισμούς και οι ιδεολογικές βεβαιότητες έχουν πολλάκις γίνει συντρίμια πάνω στο ακαθόριστο του κοινωνικού πράττειν. Σήμερα, όμως, χρειάζεται μια σοβαρότητα και ένας αναστοχασμός από τη μεριά των κινημάτων για το πώς μπορούν να σχηματίσουν προτάσεις διεξόδου και ελευθερίας από την κυρίαρχη βαρβαρότητα.

Ίσως σήμερα οι παρεμβάσεις στις «ρωγμές» του συστήματος να είναι σημαντικές αλλά όχι επαρκείς για μια ουσιαστική αλλαγή και για έναν κοινωνικό μετασχηματισμό. Το κράτος θα γίνεται ολοένα και πιο αυταρχικό απέναντι στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται την εξουσία, και αυτό πιθανότατα να συμβεί όποια απόχρωση κι αν έχει, αριστερή ή δεξιά. Γι' αυτό και χρειάζεται ωριμότητα και φαντασία από τη μεριά των δυνάμεων που ανταγωνίζονται το υπάρχον σύστημα στη βάση της ελευθερίας και της αυτονομίας. Γιατί δυστυχώς παρέμειναν εξαιρετικά προβλέψιμα και έτσι άμεσα αντιμετωπίσιμα από τη μεριά της κυριαρχίας.

Κανείς δεν ξέρει σήμερα πού θα οδηγήσουν οι εξελίξεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ακόμη και οι κυρίαρχοι φαίνονται ανίκανοι να δώσουν απαντήσεις και λειτουργούν στη βάση μιας πολιτικής και οικουμενικής ρουλέτας με άγνωστο το πού θα καθίσει η μπίλια. Αλλά είναι πλέον εμφανή η ανάγκη για τη δημιουργία ενός συλλογικού οράματος από τα κάτω, μιας νέας αφήγησης που θα καταφέρει όχι μόνο να εμπνεύσει τις κινήσεις της ρήξης αλλά και να δώσει μια νέα και ουσιαστική προοπτική. Γιατί εάν, στην Ελλάδα τουλάχιστον, οι δύο μεγάλες ιστορικές θραύσεις των τελευταίων ετών, ο Δεκέμβρης του 2008 και τα κινήματα των πλατειών, έδειξαν τη δύναμη των από τα κάτω, σήμερα είναι ζητούμενο το πού θα στραφεί αυτή η δύναμη και φυσικά εάν αυτό μπορεί να υλοποιηθεί. Κανείς δεν έχει την ψευδαίσθηση ότι όλη η κοινωνία θα συνταχθεί σε ένα νέο και μοναδικό όραμα. Αυτές οι ιδεολογικές αυταρέσκειες είναι μόνο για τους φαντασιόπληκτους. Αλλά ίσως χρειάζεται ένας

αναστοχασμός του πώς οι πολλαπλότητες των μορφών εναντίωσης στο υπάρχον θα λειτουργήσουν μετωπικά, μέσα από την πολυφωνικότητα και τη διαφορετικότητά τους. Γιατί αυτές οι πολλαπλότητες των κινήματων από τα κάτω είναι που δημιουργούν σήμερα ό,τι πιο ριζοσπαστικό παράγεται στο πλαίσιο μιας εκ νέου θέσμησης του κοινωνικού. Και ο δρόμος μπορεί να ανοίξει μόνο περπατώντας...

[1] Βέβαια αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπήρξαν και υπάρχουν σημαντικά κινήματα που πέτυχαν νίκες και συγκρότησαν νέες θεσμίσεις στο κοινωνικοιστορικό πεδίο.

[2] Η πολιτική εδώ νοείται ως η συμμετοχή και η ενασχόληση με τα κοινά, ο τρόπος που θεσμίζεται και λειτουργεί η κοινωνία.

[3] Αυτό δεν σημαίνει ότι η αναζήτηση και η συγκρότηση ταυτότητας, αλλά και η επιθυμία του ανήκειν κάπου, δεν αποτελεί ουσιαστική διαδικασία για το άτομο.

[4] Αλέξανδρος Κιουπκιολής, Για τα Κοινά της Ελευθερίας, κεφάλαιο «Για μια άλλη δημοκρατία των κοινών», Εξάρχεια, Αθήνα 2014. Εδώ κάποιος μπορεί να δει μια διεξοδικότερη ανάλυση της επέκτασης του κράτους σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής και μια ανάλυση των θεωριών περί της διαλεκτικής σχέσης κινήματων–κράτους μέσα από την πολιτική της διαζευτικής σύζευξης.

*Το παρόν κείμενο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Unfollow, στο τεύχος Σεπτεμβρίου 2015

Α.Κ.: Για μια στρατηγική εξόδου

Πολιτικά συμπεράσματα και προτάσεις του 12^{ου} πανελλαδικού της Αντιεξουσιαστικής Κίνησης

«Στο Σύνταγμα η Αριστερά στο σύνολό της επέλεξε το εύπεπτο λαϊκίστικο δίλημμα μνημόνιο-αντιμνημόνιο προκειμένου να έχει ρόλο αντί της αυτοθέσμησης-αυτοοργάνωσης μιας νέας κοινωνικής οργάνωσης. Το ψευτοδίλημμα αυτό πέρασε, αλλά θα το βρει μπροστά της και ίσως αποτελέσει μια ήττα μεγαλύτερη από όσο μπορεί να φανταστεί ο οποιοσδήποτε.»

(Μετεκλογικό κείμενο ΑΚ Μάιος 2012)

Ο μύθος της διαπραγμάτευσης και το ελληνικό κράτος

Σήμερα, 4 μήνες μετά τις εκλογές του Γενάρη έχουμε τη δυνατότητα να αξιολογήσουμε πιο νηφάλια και με μεγαλύτερη ενδελέχεια το νέο κυβερνητικό παράδειγμα, αλλά και συνολικότερα το πολιτικό σκηνικό. Αυτό που για μας ήταν προφανές από την αρχή, πλέον γίνεται πασίδηλο, ότι δηλαδή δεν υπάρχει δυνατότητα διαχείρισης της πολιτικής και οικονομικής κρίσης προς όφελος της κοινωνίας. Όλες οι διαχειριστικές επιλογές, δηλαδή αυτές που εντάσσονται στο πλαίσιο της αναρρίχησης στην εξουσία και διαχείρισης της κρατικής μηχανής, ανεξαρτήτως προθέσεων, είναι καταδικασμένες στην αποτυχία. Πολιτικά είναι ανίκανες να παραγάγουν ένα διαφορετικό φαντασιακό από το ΤΙΝΑ της θάτσερ, καθώς αφενός αναλίσκονται στον οικονομισμό, αφετέρου διατηρούν και αναπαράγουν τις κυρίαρχες οικονομικές και πολιτικές θεσμίσεις, που έχουν χρεοκοπήσει εδώ και χρόνια. Στην πράξη το ελληνικό κράτος, εν τη γενέσει του αποτελεί, ένα οικονομικά θνησιγενές και εξαρτημένο παράδειγμα περιφερειακού καπιταλισμού, καταδικασμένο σε ένα κύκλο κρίσεων και τεχνητών επανακάμψεων. Η Ελλάδα ξεκίνησε από την ίδρυσής της, ως κράτος, με διαδικασία

πτώχευσης. Η πρώτη επίσημη πράξη του νεοσύστατου κράτους το 1827 ήταν η δήλωση αδυναμίας πληρωμής. Συνολικά η Ελλάδα χρεοκόπησε τέσσερις φορές και βρέθηκε υπό καθεστώς πτώχευσης πάνω από 50 χρόνια σε όλη την ιστορική της διαδρομή.

Η δεύτερη επίσημη χρεοκοπία έγινε το 1843, και τότε επιβλήθηκε ο πρώτος δημοσιονομικός έλεγχος στην Ελλάδα με τραγικές συνέπειες για την οικονομία της και την κοινωνική της συνοχή. Η Τρίτη επίσημη χρεοκοπία δηλώθηκε και έμεινε γνωστή με το «δυστυχώς επτωχεύσαμεν» του Χ. Τρικούπη το 1893. Υπήρξαν και τότε ξένοι δανειστές οι οποίοι το 1898, μετά τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, επέβαλλαν Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο, και δέσμευσαν τους βασικούς πόρους του ελληνικού δημοσίου. Ο Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος διατηρήθηκε για πολλά χρόνια και το 1932 η Ελλάδα οδηγήθηκε για τέταρτη φορά σε χρεοκοπία. Από τη δίνη της χρεοκοπίας δεν ξέφυγε ποτέ το ελληνικό κράτος και έμελλε το 2010 να προσφύγει ξανά στο χρηματο-πιστωτικό έλεγχο και το ΔΝΤ.

Ακόμη λοιπόν κι αν ο Συριζα είχε σχέδιο και δεν ακολουθούσε την καταστροφική απ' ότι φαίνεται λογική βλέποντας και κάνοντας (υποχωρήσεις), αυτό θα ήταν καταδικασμένο να αποτύχει πολιτικά ως διαχειριστικό, αλλά και στην πράξη, σε ένα κράτος τοξικοεξαρτημένο από την ίδρυσή του. Η οποιαδήποτε ελπίδα στην επαναφορά της περιόδου της οικονομικής ευμάρειας, μέσα από το δρόμο της διαχείρισης, δεν βρίσκει πια κανένα έρεισμα στην πραγματικότητα. Οι συμβιβασμοί που θα αναγκαστεί να κάνει η νέα κυβέρνηση, όχι μόνο θα βαθύνουν την οικονομική καθυστότηση της κοινωνίας και των εργαζομένων στα αφεντικά και στις πολιτικο-οικονομικές ελίτ, αλλά θα ενισχύσουν και το ιδεολόγημα του ΤΙΝΑ, σε μία συγκυρία που η κινηματική έξαρση που γνωρίσαμε την περίοδο 2006–2012 φαντάζει αιώνες μακριά.

Αριστερός Κυβερνητισμός

Ωστόσο, σε σύγκριση με την προηγούμενη συνθήκη διακυβέρνησης η επιφανειακή αξιοπρέπεια και η εντιμότητα που εκπέμπει η νέα κυβέρνηση στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων αλλά και στη

συνολικότερη εκφορά λόγου, έχει καταφέρει να εκμαιεύσει μία καινούργια συναίνεση. Μία συναίνεση που συγκροτείται πάνω στα εθνικά μυθεύματα και τον αντιγερμανισμό, διαμορφώνοντας παράλληλα μία ισχυρή κοινωνική δυναμική ικανή να προστατεύει το Σύριζα ενάντια στους επικριτές του στο δημόσιο λόγο. Ο σύριζα δηλαδή έχει κατασκευάσει συνθήκη πολιτικής ηγεμονίας. Το πόσο εύθραυστη η συμπαγής θα είναι αυτή η συνθήκη είναι κάτι που δεν μπορούμε να πούμε με σιγουριά είναι ωστόσο νωπές οι μνήμες της σχεδόν αστραπιαίας αποκαθήλωσης του ΠΑΣΟΚ και του Γιωργάκη, του πρώτου θύματος της μη δυνατότητας διαχείρισης της ελληνικής οικονομίας (στη συγκεκριμένη περίπτωση βέβαια απουσίαζε και η πολιτική βούληση, αφού το ΠΑΣΟΚ λειτούργησε ως υπάλληλος των πιστωτών).

Παράλληλα, όσον αφορά την κοινωνική πολιτική και τα δικαιώματα, όσο ο Σύριζα ήταν στην αντιπολίτευση άνοιγε την ατζέντα του προς τα κινήματα. Η ραγδαία όμως άνοδός του προς την εξουσία, τον έφερε σε σύντομο πολιτικό χρόνο αντιμέτωπο με τον κυβερνητισμό τον οποίο φαίνεται να επιλέγει όλο και πιο έντονα. Αυτό είχε ως συνέπεια όχι μόνο να δημιουργήσει συγκρούσεις στο εσωτερικό του, αλλά και να μετατοπίσει την ατζέντα του από την κοινωνική πολιτική στην καταφυγή στο φαντασιακό της εθνικής συγκρότησης. Η συνεργασία με τους ANEL επισφράγισε αυτή τη μετατόπιση διαψεύδοντας τις αναφορές στη δήθεν «ταξική ψήφο». Αυτό που έχει καταφέρει μέχρι στιγμής ο σύριζα να κάνει μ' επιτυχία, ήταν να ικανοποιήσει με ευκολία την περιορισμένη ατζέντα (σε σχέση με το συνολικότερο ζήτημα των φυλακών, συνθήκες, αποσυμφόρηση, σωφρονιστικός κώδικας, αυστηροποίηση των ποινών), που του τέθηκε από τους πολιτικούς κρατούμενους. Χαρακτηριστικό είναι ότι κατάφερε να άρει το άσυλο και να εκκενώσει την κατάληψη της πρυτανείας με ελάχιστο έως μηδαμινό πολιτικό κόστος. Με βάση τη μέχρι τώρα εμπειρία αντιπαράθεσης κινημάτων και Σύριζα, είναι οφθαλμοφανές ότι όσο η ατζέντα τους παραμένει κλειστοφοβική, περιορισμένη, άτολμη και συντεχνηκή (παρόλο που οι συνθήκες ανοίγουν χώρο και προοπτική), ο δρόμος της ηγεμονίας για το σύριζα θα είναι εύκολος. Κατά τ' άλλα ο

φασισμός συνεχίζει να καιροφυλαχτεί κατά της κοινωνίας, με νεκρούς μετανάστες να ξεβράζονται στα νησιά, δεκάδες ανήλικους σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, το φράχτη του Έβρου να αποτελεί το προπύργιο του αποκλεισμού, τις συνθήκες στις φυλακές τριτοκοσμικές, την δικαστική εξόντωση αγωνιστών.

Μία ακόμη διαπίστωση που μπορούμε να κάνουμε συνεχίζοντας, είναι η για άλλη μια φορά έλλειψη δυνατότητας αλλά και πολιτικής βούλησης, για να σταματήσουν οι καταστροφικές πολιτικές της ανάπτυξης. Οι οικονομικές αποζημιώσεις για να σταματήσουν άμεσα επενδύσεις, όπως τα χρυσωρυχεία στη Χαλκιδική, η ιδιωτικοποίηση του λιμανιού του Πειραιά, η ανάπτυξη του Ελληνικού κ.α. είναι τεράστιες και αν συνυπολογίσουμε την πλήρη ιδεολογική και πολιτική σύμπνοια της κυβέρνησης με το πρόταγμα της ανάπτυξης, είτε κρατικής είτε ιδιωτικής, είμαστε πλέον σίγουροι ότι το πεδίο του κοινωνικού ανταγωνισμού στα ζητήματα αυτά δεν θα το κλείσει καμία κυβέρνηση προς όφελος των πολιτών.

Ένα ακόμη στοιχείο της νέας πολιτικής συγκυρίας είναι πως η απονομιμοποίηση του πολιτικού συστήματος έτσι όπως την παρατηρούσαμε από το 2008 κι έπειτα με την κρίση της εκπροσώπησης και του κοινοβουλευτισμού, σήμερα έχει διολισθήσει και αυτή μπροστά στη χοάνη του οικονομισμού. Η διατηρούμενη κατάσταση εκτάκτου ανάγκης, ως τεχνική διακυβέρνησης με ΠνΠ, η επαναλειτουργία της ΕΡΤ με όρους κρατικο-υποταγμένου μαγαζιού, παραμένοντας ανώνυμη εταιρεία και εν γένει ο συνολικότερος αποκλεισμός της κοινωνίας από το πολιτικό, φαίνεται να επικαλύπτεται από τη φενάκη της ελπίδας σε μια θετική έκβαση των διαπραγματεύσεων στα σαλόνια της Ευρώπης. Στην παρούσα φάση η ανάθεση έχει ξανά το πάνω χέρι στη διαρκή αναμέτρηση με το αυτεξούσιο.

Συμπερασματικά

Με αφορμή αυτές τις διαπιστώσεις, μπορούμε να σκιαγραφήσουμε σε πρώτη φάση τους τομείς στους οποίους υπάρχει δυνατότητα παρέμβασης κι διάχυσης τους λόγου μας, με διατύπωση

εναλλακτικών θέσεων και προτάσεων έξω από τη λογική της διαχείρισης και του συμβιβασμού και πέρα από φετιχισμούς και ονειρώξεις ολιστικών ανακατατάξεων.

Πρώτον, στο οικονομικό πεδίο όσον αφορά τις προτάσεις που ακούγονται από το εσωτερικό του συριζα, το ΚΚ, τον αριστερισμό και τώρα τελευταία από κομμάτια την αναρχίας για έξοδο από την Ευρωπαϊκή ένωση και τη διαγραφή του χρέους, αντιλαμβανόμαστε το πολιτικό σκεπτικό με το οποίο διατυπώνονται, αλλά στην παρούσα φάση κινούνται στα όρια του παραληρήματος. Αυτό διότι επικεντρώνονται στην αφηρημένη άρνηση, σε ακαθόριστο πλαίσιο (επαναστατικό-διαχειριστικό), εμμένουν στον οικονομισμό, διολισθαίνουν προς έναν ρομαντικό εθνικισμό και το σημαντικότερο αποφεύγουν ή αποτυγχάνουν να αποτυπώσουν και να διατυπώσουν ένα συγκροτημένο πρόταγμα εξόδου από τον καπιταλισμό ως εναλλακτική. Ταυτισμένες μάλιστα στη συλλογική συνείδηση με μία ξεπερασμένη, έχουν ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της κοινωνικής τους απεύθυνσης.

Ως αντιεξουσιαστές, αυτό που προέχει δεν είναι να δηλώσουμε την αντίθεση μας στην ΕΕ, αλλά να σηκώσουμε το βάρος της ευθύνης προκειμένου να μπει σε τροχιά το παράδειγμα της κοινωνικής κι αλληλέγγυας οικονομίας, βγάζοντας προς τα έξω και υλοποιώντας πρώτα στους χώρους μας τις θέσεις μας για τις κολεκτίβες και την αυτοδιαχείριση. Επίσης σε δεύτερο επίπεδο, να επιδιώξουμε να αναδείξουμε δομές και νοήματα που δεν θα θέτουν το χρήμα και την αξία ως κυρίαρχη σημασία, αλλά το στοιχείο της κοινότητας. Η περιορισμένη επιτυχία ή αποτυχία μας σε αυτόν τον τομέα δίνει το περιθώριο στα διαχειριστικά οικονομίστικα διλήμματα να κυριαρχούν στο δημόσιο διάλογο, σε συνδυασμό με την απουσία μας από αυτόν. Όσον αφορά το δημόσιο χρέος είναι προφανές πως αποτελεί μία συνθήκη καθυπόταξης της κοινωνίας, που λειτουργεί ως πρόσχημα για την επιβολή πολιτικών που εδώ και χρόνια ευαγγελίζονταν οι εγχώριες και διεθνείς πολιτικό-οικονομικές ελίτ. Είναι δεδομένο πως δεν οφείλουμε τίποτα σε κανέναν τραπεζίτη ως κοινωνία, : ωστόσο η διαγραφή του χρέους επειδή αποκτά χαρακτηριστικά βάσης και

εποικοδομήματος για τον ριζικό κοινωνικό μετασχηματισμό θα ήταν καταστροφικό αν εντάσσαμε στο πολιτικό μας πρόταγμα μια τόσο κοντόθωρη στρατηγική που αποπνέει περίεργες συμμαχίες παρόμοιες μ αυτές που εκδηλώθηκαν με το δίπολο μνημόνιο –αντιμνημόνιο. Προέχει λοιπόν, να εστιάσουμε και να προτάσσουμε την οικοδόμηση των συνθηκών για έναν συνολικό κοινωνικό μετασχηματισμό (όπως περιγράφονται συνοπτικά παραπάνω και στη συνέχεια), παρεπόμενο αποτέλεσμα του οποίου θα είναι και η πλήρης απαγκίστρωση από το δημόσιο χρέος.

Δεύτερον, πρέπει να πάρουμε θέση ενάντια στη νέα εθνική ενότητα που συγκροτείται με βάση τον αντιγερμανισμό και την αριστερή νοσηματοδότηση της φιλοπατρίας, που δεν μπορεί παρά να αναπαράγει ρατσιστικά μοτίβα. Οι όποιες επιτυχίες του παρελθόντος ενάντια στους εθνικούς μύθους και τον αντι-ιμπεριαλισμό κινδυνεύουν να συνθλίβουνε από ένα παρόν που τα επικαλείται από πολιτικό και υπαρξιακό έλλειμμα. Συγκεκριμένα πρέπει να πάρουμε επιτέλους θέση απέναντι στο σουρεαλιστικό αίτημα που τείνει να γίνει καθολικό σχετικά με τη διεκδίκηση των γερμανικών αποζημιώσεων. Ενός επιχειρήματος που σε σαθρότητα έχει διαστάσεις τύπου «να πάρουμε πίσω την πόλη» και αποτελεί πλέον κύριο συστατικό του λόγου των κυβερνώντων.

Τρίτον, στο επίπεδο των κοινωνικών δικαιωμάτων κι ελευθεριών, που συνεχώς περιστέλλονται σε συνθήκες σύγχρονου ολοκληρωτισμού, οφείλουμε να θέσουμε προτεραιότητες, όχι για λόγους σημασίας, αλλά για λόγους τακτικής. Το πρόσφατο φιάσκο της απεργίας πείνας των πολιτικών κρατουμένων, υποδεικνύει το αδιέξοδο στο να επιχειρούμε να επιβάλουμε την αντίστοιχη ατζέντα του Σύριζα μία ώρα αρχύτερα, μία ατζέντα μάλιστα που δε χαίρει ιδιαίτερης κοινωνικής νομιμοποίησης, αφού οι ψηφοφόροι του συριζα, είχαν και έχουν την προσοχή τους στραμμένη στην οικονομία. Η τακτική προσέγγιση που απ’ ότι φαίνεται μπορεί να φέρει κάποια αποτελέσματα, είναι η επικέντρωση σε ζητήματα που ξεπερνούν όχι μόνο την κοινωνική ατζέντα του Συριζα, αλλά συνολικά η κινηματική ενασχόληση με αυτά θέτει υπό αμφισβήτηση την ίδια την κρατική μηχανή, έτσι

όπως συγκροτείται σήμερα.

Τέταρτον, στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων/επενδύσεων, , δε θα ήταν δυσανάλογο να πούμε πως υπάρχει προοπτική να αναδείξουμε μέσα από την αντίσταση ένα ριζικά διαφορετικό μοντέλο κοινωνικής διαχείρισης των κοινών, που να αντιπαρατίθεται στο κυρίαρχο φαντασιακό της ανάπτυξης. Ένα φαντασιακό το οποίο εσωκλείεται και στις προτάσεις της αριστεράς περί κρατικοποίησης και εργατικού ελέγχου. Αναφορικά λοιπόν με ζητήματα και αγώνες όπως η ΕΡΤ, το νερό, η ενέργεια, οι Σκουριές, περνώντας από την αντίσταση στην αντιπρόταση, εμείς πρέπει να ξεφύγουμε από το δίπολο κρατικού/ιδιωτικού, να προτάσσουμε τον κοινωνικό έλεγχο, στα πλαίσια της από-ανάπτυξης και της απομεγέθυνσης.

Τέλος, θεωρούμε πως είναι ξανά καιρός να βάλουμε μπροστά το πολιτειακό ζήτημα, να ανοίξουμε ξανά τον ευρύτερο κοινωνικό διάλογο για την άμεση δημοκρατία. Απέναντι στην νέα παράταση που έχει πάρει η ανάθεση έναντι στο αυτεξούσιο, πρέπει να ξαναβγάλουμε την πολιτική από το κοινοβούλιο και να την επαναφέρουμε στις πλατείες, τις γειτονιές, στους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους.

Ο πολιτικός χρόνος δεν είναι συμπυκνωμένος μόνο για την κυβέρνηση αλλά και για τα κινήματα. Δεν υπάρχουν περιθώρια ούτε για απογοητεύσεις, αλλά ούτε και για εξιδανικεύσεις. Οφείλουμε να χαράξουμε αντιεξουσιαστικό πολιτικό σχέδιο εξόδου, αλλιώς θα παραμείνουμε ή παρατηρητές του κοινωνικού ανταγωνισμού ή θιασώτες μιας ετεροκαθοριζόμενης πολιτικής πρακτικής δηλαδή θεατές των εξελίξεων.

Αντειξουσιαστική Κίνηση

ak2003.gr

Η Αριστερά Μπροστά στην Εξουσία

Νώντας Σκυφτούλης

Υπερβολή υποδηλώνει ο τίτλος αλλά συνηθίζεται για γεγονότα, που συμβαίνουν σπανίως ή δεν πρόκειται να συμβούν. Η υπερβολή είναι στον όρο εξουσία. Η Αριστερά βρίσκεται με βάσιμες ελπίδες στα πρόθυρα να κερδίσει την πλειοψηφία στις εκλογές και να σχηματίσει κυβέρνηση και όχι να πάρει ή να κατακτήσει την εξουσία. Κυβέρνηση και εξουσία είναι διαφορετικά πράγματα. Η κυβέρνηση είναι μια στιγμή της εξουσίας και η απόσταση μεταξύ των δύο δομών (κυβέρνησης, εξουσίας) από άποψη ισχύος πολιτικής, πολιτισμικής και κοινωνικής, είναι τεράστια. Αλλά και από άποψη «νομιμότητας» διαφοροποιούνται οι νομιμοποιητικοί παράγοντες. Άλλες κοινωνικές δυνάμεις, άλλα υποκείμενα και άλλα φαντασιακά νοήματα νομιμοποιούν μια εξουσία και άλλα την κυβέρνηση, η οποία πληρούται «νομικά» στον κοινοβουλευτισμό με έναν «λαό», ο οποίος είναι ήδη μια θεσμισμένη κατηγορία στα πλαίσια της υπάρχουσας εγκαθίδρυσης. Φυσικά, η κυβέρνηση διαχειρίζεται την εξουσία αλλά η εξουσία έχει ήδη εγκαθιδρυθεί και η διαχείρισή της απαιτεί αντίστοιχους πολιτικούς τρόπους, ρόλους, κανόνες. Η ίδια σχέση μεταξύ κυβέρνησης και εξουσίας ισχύει και στην περίπτωση που η κυβέρνηση ακολουθεί μια εξουσία, η οποία έχει κατακτηθεί, και λειτουργεί είτε σαν «κερασάκι στην τούρτα» είτε σαν πραγματική διαχειριστική δομή, σε πλήρη αντιστοιχία με την εξουσία.

Θα διερωτηθεί κανείς, και δικαίως, η περίπτωση της αριστεράς δεν έχει έναν αριθμό αφαιρέσεων να ενσταλάξει σε μια κυβερνητική προσπάθεια, έτσι ώστε να δοθεί ένας αριστερός τόνος και στην εξουσία; Αν δεν διαθέτει και η αριστερά καμιά αφαίρεση, τότε τι Αριστερά είναι; Μήπως επειδή έχουν

αφυδατωθεί οι αφαιρέσεις λόγω των διαψεύσεων που υπέστησαν ή μήπως επειδή δεν υπάρχουν αφαιρέσεις στην αγορά; Λοιπόν και τα δύο συμβαίνουν. Και η αφυδάτωση ισχύει και στην μετανεωτερική εποχή έχουμε εισέλθει, όπου η ιδεολογική πολιτική δεν θα μπορεί να καλύπτει τα πολιτικά ελλείμματα της εμπειρίας. Αυτό σημαίνει ότι οι αφαιρέσεις έχουν αντικατασταθεί από τα αισθητά σχέδια, τα οποία έχουν αναχθεί σε σημαντικά πολιτικά εργαλεία και ίσως μοναδικά. Όπως ακριβώς συνέβη, ας πούμε, μετά τον μεσαίωνα, όπου, αντιστοίχως, το θεοκρατικό φαντασιακό αντικατέστησαν οι μοντέρνες αφαιρέσεις.

Η αριστερά λοιπόν ή θα έχει σχέδιο ή θα προσφεύγει στις ανέξοδες αφαιρέσεις του παρελθόντος, είτε για να καλύψει τρέχοντα πολιτικά ελλείμματα είτε προς τέρψη του μικρού αριστερού ακροατηρίου. Υπάρχει όμως και μια μικρή περίπτωση όπου η αριστερά δεν χρειάζεται να κάνει τίποτα, προκειμένου να δικαιωθεί. Στην περίπτωση μιας άγαρμψης και «αδέξιας» αντίδρασης της δεξιάς, που στην Ελληνική της εκδοχή συνηθίζονται οι πανικόβλητες πολιτικές ανωμαλίες. Αυτό θα το ευχόμασταν και εμείς για άλλους λόγους. Δεν μιλάμε για αντιδράσεις τύπου Χιλή 1973, που θα επανανομιμοποιούσε ακόμα και ένα καλό αντάρτικο, αλλά για ελαφρότερες καταστάσεις, που θα νομιμοποιούσαν τον Σύριζα ως ηγεμονικό κοινοβουλευτικό δημοκρατικό κόμμα.

Η Αριστερά στην κυβέρνηση ή στην εξουσία δεν είναι ούτε πρωτάρα ούτε αθώα. Η ιστορία φέρθηκε στην Αριστερά με γαλαντομία, επιτρέποντας της να εφαρμόσει το σύνολο των αφαιρέσεων όλων των τάσεων – και όταν λέμε όλων εννοούμε όλων. Εδάφη σε όλες τις ηπείρους, εξουσία με όλους τους τρόπους, με αποτέλεσμα ο κάθε άνθρωπος στον συγκεκριμένο πλανήτη μπορεί να έχει άποψη και μάλιστα εμπειρική για την αριστερά. Άρα η αριστερά στην εξουσία ή στην κυβέρνηση ή στην αντιπολίτευση υπήρξε και μάλιστα για πολλά χρόνια. Σκοπός μας δεν είναι να μιλήσουμε για την ιδεολογική αριστερά. Αλλά για την σημερινή αριστερά, όπου το σύνολο των ιδεολογικών της αφαιρέσεων δεν είναι ικανές να την βοηθήσουν στην εξασφάλιση γοήτρου ή

πολιτικής ισχύος.

Όπως και να έχουν τα πράγματα, στην Αριστερά «έμειναν» κάποιες αφαιρέσεις του παρελθόντος και ενσωματώθηκαν στην εμπειρία της και αποτελούν έκτοτε πολιτικές επιλογές και θέσεις της Αριστεράς, την οποία και προσδιορίζουν. Είναι με άλλα λόγια κάποιοι βασικοί άξονες που χαρακτηρίζονται ως αριστεροί και με αυτούς πορεύεται η Αριστερά σε όλο το έδαφος του πλανήτη, βεβαίως και στην Ελλάδα. Η γνώμη μας εδώ είναι ότι αυτοί οι άξονες δεν είναι αριστεροί από μόνοι τους αλλά, αφού η Αριστερά τους θεωρεί ως τέτοιους, ας περισσέψει η γνώμη μας. Αναφέρουμε λοιπόν μερικούς πυρηνικούς άξονες που βρίσκονται στο DNA της Αριστεράς είτε είναι στην Εξουσία είτε είναι στην Κυβέρνηση είτε είναι ιδεολογική είτε είναι υλιστική.

Πρώτον: Ο Κρατισμός. Απέναντι στην Ιδιωτικοποίηση, που είναι βασικό πρόταγμα του οικονομικού φιλελευθερισμού, η απάντηση της Αριστεράς είναι η Κρατικοποίηση. Το γιατί η Κρατικοποίηση είναι Αριστερό πρόταγμα έχει να κάνει με ιστορικούς λόγους, που ανάγονται στην προσπάθεια εφαρμογής του ΥΠΑΡΚΤΟΥ περισσότερο και λιγότερο στις θεωρήσεις του μακρινού συγγενή Κάρλ Μαρξ. Στην περίπτωση της Ελλάδας θα κινδύνευε σοβαρά ο παλιός Κ Καραμανλής και φυσικά ο Α Παπανδρέου να χαρακτηριστούν ακροαριστεροί με βάση το κριτήριο της Κρατικοποίησης. Το ΝΕΡΟ, η ΕΝΕΡΓΕΙΑ, οι «επενδύσεις», το ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, στο Κράτος. Αυτή είναι τελικά η Αριστερή θέση παρά το γεγονός ότι έχει ήδη αναδυθεί ο διαφωτισμός του ΔΗΜΟΣΙΟΥ, του ΚΟΙΝΟΥ ΑΓΑΘΟΥ, που σκόπιμα συγχέεται με το ΚΡΑΤΙΚΟ.

Δεύτερον: Η Ανάπτυξη. Ε, αυτό για την Αριστερά είναι βασικός άξονας πάνω στην κίνηση των ιστορικών νόμων, όπου οι παραγωγικές δυνάμεις θα ανατρέψουν τις υπάρχουσες παραγωγικές σχέσεις. Ένα φαντασιακό κατευθείαν από τον Μαρξ. Και η Ελληνική Αριστερά έχει ταλανιστεί γύρω από το διερώτημα της ανάπτυξης ανά καιρούς, αφού αποτελεί και για τη Δεξιά κυρίαρχο πρόταγμα. Αριστερός η Δεξιός εκσυγχρονισμός, Αριστερά η Δεξιά ανάπτυξη, Ανάπτυξη για ποιόν; Αυτά και άλλα παρεμφερή

διλλήματα – ερωτήματα κοσμούσαν για χρόνια τον αριστερό λόγο. Ο καπιταλισμός, παρά τα ερωτήματα της Αριστεράς, έφτασε σε ένα σημείο την ανάπτυξη, όπου ο πλανήτης φάνηκε πεπερασμένος, για να συνεχίσει με τους ίδιους ρυθμούς η ανάπτυξη και τέθηκε το ζήτημα της αποανάπτυξης, της απομεγέθυνσης. Και τίθεται το ερώτημα. Η ανάπτυξη ή η αποανάπτυξη είναι αριστερό πρόταγμα; Η κάτι πιο γενικό για να επιφέρουμε μεγαλύτερη σύγχυση. Τι είναι Αριστερό και τι Δεξιό στην προκειμένη περίπτωση;

Τρίτον: Η Ευρώπη. Η Αριστερά στην Ελλάδα και κυρίως η τάση που εκπροσωπεί ο Σύριζα πρόβαλλε μόνιμα και σταθερά τον Ευρωπαϊκό προσανατολισμό από τον ευρωκομμουνισμό μέχρι σήμερα. Και πράγματι όλες οι ιδέες και οι αφηγήσεις της Αριστεράς, συμπεριλαμβανομένων και των κομμουνιστικών, είναι παραγωγή του Ευρωπαϊκού πνεύματος στην προσπάθεια αποκατάστασης του αισθητού κόσμου. Μπορεί όμως για πολιτικούς λόγους ετεροκαθορισμού σήμερα να φαίνεται αντιευρωπαϊκού προσανατολισμού κάτι το οποίο έκανε και ο Α Παπανδρέου, χωρίς να είναι αριστερός. Σήμερα υπάρχει και ο ευρωσκεπτικισμός, ο εθνοκεντρισμός και άλλα παράγωγα της εμπειρίας του κλειστού, τα οποία είναι Δεξιού προσήματος. Η Αριστερά πως θα διακριθεί σε αυτό το περιβάλλον; Να διαπιστώσουμε όμως ότι υπάρχει και κάτι πέρα από την Ευρώπη, ένας σύγχρονος αντικαπιταλιστικός διαφωτισμός που μας απαλλάσσει από λαϊκίστικα διλλήματα.

Τέταρτον: Ο περίφημος **ιστορικός συμβιβασμός** έχει επιβληθεί ή μάλλον έχει γίνει αποδεχτός ντε φάκτο. Αυτό σημαίνει ρητά και κατηγορηματικά ότι από την Αριστερά δεν τίθεται θέμα ανατροπής του καπιταλισμού αλλά διαχείρισής του. Ο καπιταλισμός με ανθρώπινο πρόσωπο αντικατέστησε τον σοσιαλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο. Και η όποια αγανακτισμένη αντιπολίτευση σε αυτό το πλαίσιο διεξάγεται. Αυτή η διαπίστωση γίνεται για το συμπέρασμα που ακολουθεί. Δεν χρειάζεται να συγκυβερνήσει με τη Δεξιά, προκειμένου να συμβιβαστεί ιστορικά. Αλλά είναι Αριστερό το αίτημα για ανθρώπινο καπιταλισμό με κενυσιανή οικονομική πολιτική;

Μακριά από κάθε παρελθοντολογία μπροστά μας έχουμε μια νέα

αριστερά που αναδύθηκε με συγκεκριμένους όρους. Ο Σύριζα είναι αυτός που κατόρθωσε να εκφράσει εκλογικά το σύνολο της «κοινωνικής αριστεράς» και να αποκαταστήσει μια ιστορική «αδικία» Ελληνικής ιδιαιτερότητας. Δηλαδή να επανακτήσει τους ψηφοφόρους του ρεύματος της ΕΔΑ και να συνδεθεί με αυτό το ρεύμα, ενσωματώνοντας φυσικά τον ιστορικό συμβιβασμό. Με λίγα λόγια η Λαϊκή Αριστερά είναι μια επίκληση πολιτικού νοήματος, που ο Σύριζα το χρειάζεται και προς τα εκεί προσανατολίζεται. Τώρα στο ερώτημα αν η Λαϊκή Αριστερά θα «τραβήξει» τον Σύριζα ή ο Σύριζα την Λαϊκή Αριστερά η απάντηση είναι στο δεύτερο σκέλος στο βαθμό που θέλει ο Σύριζα να επιβιώσει.

Επίσης θα καλεστεί άμεσα να απαντήσει σε συγκεκριμένα ζητήματα και κυρίως να πάρει θέση ενάντια στις προηγούμενες αφαιρέσεις του, ακόμα να πείσει γιατί η «αναγκαστική» θέση της κρατικοποίησης είναι αριστερή και ακόμη για τις θέσεις της απέναντι στην ανάπτυξη, στην οικολογία, στα κινήματα, στο μεταναστευτικό, στην αναδιανομή, στην ΕΕ. Αυτό λοιπόν το σύνολο των σχεδίων που απαιτεί η λαϊκή αριστερά ο Σύριζα θα πρέπει να αποδείξει ότι τα σχέδιά του είναι αριστερά αλλά θα βολευόμασταν να αποδείξει, αν είναι σχέδια. Γιατί εδώ στην προκειμένη περίπτωση του Σύριζα ο Κομμουνισμός ως καθολική αφαίρεση δεν υπάρχει παρά μόνο για πολύ εσωτερικούς καταναλωτισμούς και η έλλειψη της επίκλησής του θα τον δυσκολεύει στα ελλείμματα της εμπειρίας του. Ας «πετάει» και κανένα κομμουνιστικό, καλύπτοντας ένα μικρό έλλειμμα, δεν θα το παρεξηγήσει κανένας, αλλά αυτό δεν θα είναι σωτήριο. Η συγκεκριμένη θέση της Αριστεράς στη σύγχρονη μετανεωτερική κοινωνία αλλά και το πολιτικό και νοηματικό σχέδιο δεν καλύπτονται με τις ασπιρινούλες της κορυφαίας αφαίρεσης του μαρξισμού – λενινισμού ή με τις όποιες αναπαυτικές αφηγήσεις του παρελθόντος.

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στο **Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 15.**